

Dosarul nr. 2ra-1153/22
2-18020117-01-2ra-24082022

Prima instanță: Judecătoria Cahul, sediul Central (jud. D. Bosîi)
Instanța de apel: Curtea de Apel Comrat (jud. D. Fujenco, A. Mironov, L. Caraianu)

DECIZIE

08 februarie 2023

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Svetlana Filincova
Maria Ghervas
Dumitru Mardari
Victor Burduh
Mariana Pitic

examinând recursul declarat de Galina Popa, reprezentată de avocatul Ion Modval,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Olga Cebanu împotriva Galinei Popa, intervenienți accesorii Anton Cravcenco, Maria Cravcenco, Primăria municipiului Cahul, Consiliul municipal Cahul, Agenția pentru supraveghere tehnică SUD, Direcția situații excepționale Cahul cu privire la repararea prejudiciului material și moral, compensarea cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei din 18 aprilie 2022 a Curții de Apel Comrat, prin care a fost admis apelul declarat de Galina Popa, reprezentată de avocatul Elena Stănilă și a fost casată hotărârea din 17 decembrie 2019 a Judecătoriei Cahul, sediul Central, fiind emisă o nouă hotărâre,

constată:

La data de 11 decembrie 2018, Olga Cebanu a depus cerere de chemare în judecată împotriva Galinei Popa, intervenienți accesorii Anton Cravcenco, Maria Cravcenco, Primăria municipiului Cahul, Consiliul municipal Cahul, Agenția pentru supraveghere tehnică SUD, Direcția situații excepționale Cahul cu privire la repararea prejudiciului material și moral, compensarea cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii reclamanta a indicat că este proprietarul a 1/2 cotă parte din casa de locuit și terenul aferent casei, amplasate în mun. XXXXX, înregistrate cu numerele cadastrale XXXXX.

În primăvara anului 2018, Galina Popa, care este proprietarul celeilalte 1/2 cotă-parte din casă, a demolat construcția ce-i aparține, în rezultat provocând cotei sale părți multiple fisuri, degradarea pereților și alte consecințe precum umezeala și mucegaiul.

A susținut că proporțiile și mărimea prejudiciului au fost constatate prin concluziile organelor abilitate și prin raportul de expertiză în construcții. La fel, s-a adresat în prealabil la Primăria mun. Cahul, Agenția pentru Supravegherea Tehnică, Direcția Supravegherea Tehnică SUD și Direcția Situații Excepționale în vederea stopării lucrărilor prejudicioase, însă, acestea nu au fost stopate.

Reclamanta a notat că în baza Actului de inspectare nr. 24/22 din 28 septembrie 2018, Agenția pentru Supravegherea Tehnică i-a recomandat să efectueze o expertiză extrajudiciară pentru a constata și evalua mărimea prejudiciului.

Astfel, potrivit concluziilor din raportul de expertiză extrajudiciară nr. 041 din 27 noiembrie 2018, întocmit de către expertul judiciar Anatolie Achimov, starea tehnică a bunului imobil cu nr. cadastral XXXXX, la momentul cercetării este nesatisfăcătoare, dotată cu un șir de defecte tehnice, bunul imobil prezentând pericol atât proprietarului acestuia, cât și pentru imobilul învecinat și trecători. Defectele depistate la bunul imobil au legătură cauzală cu lucrările de construcție/reconstrucție, mansardare a 1/2 cotă parte proprietate privată a Galinei Popa din imobilul cu nr. cadastral XXXXX, amplasat în mun. XXXXX.

Olga Cebanu a menționat că expertul judiciar a stabilit că, costul lucrărilor de remediere (reparație, consolidare) a bunului imobil, în vederea exploatării în siguranță conform destinației, constituie suma de 301 455,52 de lei, dintre care suma de 267 444,94 - lucrări de consolidare și suma de 34 010,58 - lucrări de reparație.

Reclamanta a afirmat că prejudiciul material cauzat imobilului ce-i aparține, a survenit în urma lucrărilor de terasament, construcție și reconstrucție, efectuate de Galina Popa, care a utilizat și tehnică grea la demolarea imobilului său, ceea ce a înrăutățit starea tehnică a imobilului. La fel, a suferit și prejudiciu moral ca urmare a acțiunilor pârâtei, care a deteriorat esențial construcția în care locuiește, creându-i o stare de nesiguranță de a mai locui în aceasta.

A solicitat încasarea din contul pârâtei în beneficiul său a sumei de 301 455,52 de lei cu titlu de prejudiciu material, a sumei de 100 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral, 5000 de lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică, 6300 de lei cheltuieli pentru efectuarea expertizei judiciare în construcții și 600 de lei pentru transport.

Prin hotărârea din 17 decembrie 2019 a Judecătoriei Cahul, sediul Central, acțiunea a fost admisă parțial și s-a încasat de la Galina Popa în beneficiul Olgăi Cebanu, suma de 301 455, 52 de lei cu titlu de prejudiciu material, suma de 1000 de lei cu titlu de prejudiciu moral, 5000 de lei cheltuieli de asistență juridică, 6300 de lei pentru efectuarea raportului de expertiză, 600 de lei pentru deplasări și 1000 de lei pentru taxa de stat achitată. Totodată, s-a încasat de la Galina Popa în beneficiul statului suma taxei de stat de la care a fost scutită reclamanta, în mărime de 8143, 65 de lei.

La data de 24 decembrie 2019 Galina Popa a declarat apel împotriva hotărârii din 17 decembrie 2019 a Judecătoriei Cahul, sediul Central, solicitând admiterea acestuia, casarea integrală a hotărârii și emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii.

Prin încheierea din 28 octombrie 2020 a Curții Supreme de Justiție, a fost admis demersul Președintelui Curții de Apel Cahul și a fost strămutată cauza civilă pentru examinare la Curtea de Apel Comrat, în conformitate cu art. 43 alin. (2) lit. d) din Codul de procedură civilă.

Prin decizia din 18 aprilie 2022 a Curții de Apel Comrat, a fost admis apelul declarat de Galina Popa, reprezentată de avocatul Elena Stănilă și a fost casată hotărârea din 17 decembrie 2019 a Judecătorei Cahul, sediul Central, fiind emisă o hotărâre nouă, prin care acțiunea a fost admisă parțial. S-a încasat de la Galina Popa în beneficiul Olgăi Cebanu suma de 301 455, 52 de lei cu titlu de prejudiciu material, suma de 1000 de lei cu titlu de prejudiciu moral, 5000 de lei cheltuieli de asistență juridică, 6300 de lei pentru efectuarea raportului de expertiză, 600 de lei pentru deplasări și 1000 de lei pentru taxa de stat achitată. Totodată, s-a încasat de la Galina Popa în beneficiul statului suma taxei de stat de la care a fost scutit reclamanta, în mărime de 8143, 65 de lei. În rest, acțiunea a fost respinsă.

La data de 01 august 2022, prin intermediul oficiului poștal, Galina Popa, reprezentată de avocatul Ion Modval, a declarat recurs împotriva deciziei din 18 aprilie 2022 a Curții de Apel Comrat, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și restituirea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată.

În motivarea recursului s-a invocat că instanța de apel nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată, a interpretat în mod eronat legea și a apreciat arbitrar probele, fapt ce a dus la soluționarea greșită a cauzei.

Reprezentantul recurenteii a indicat că în cadrul examinării cauzei în instanța de apel, a depus cerere privind dispunerea efectuării unei expertize judiciare a imobilului din mun. XXXXX, obiectând astfel asupra legalității raportului de expertiză extrajudiciară nr. 041 din 27 noiembrie 2018, anexat de către intimată. Însă, instanța de apel a respins cererea privind efectuarea expertizei judiciare, încălcând dreptul recurenteii la administrarea probelor, în vederea confirmării poziției, precum și dreptul la un proces echitabil, consfințit în art. 6 CEDO.

A susținut că din materialele cauzei se atestă că Galina Popa nu a fost informată despre efectuarea raportului de expertiză extrajudiciară, nu a fost prezentă la examinarea locuinței intimății, nu a avut posibilitatea de a înainta obiecții și a formula propriile întrebări.

Reprezentantului recurenteii consideră că în procesul judiciar urma a fi numită o expertiză judiciară, pentru a oferi posibilitatea tuturor părților de a adresa întrebări expertului judiciar și a elucida toate circumstanțele necesare pentru examinarea obiectivă și multiaspectuală a prezentei cauze. Deși a fost solicitată dispunerea efectuării expertizei judiciare și în prima instanță, totuși, instanța de judecată nu s-a expus în privința acestei cereri, fapt ignorat de Curtea de Apel Comrat.

A declarat că după pronunțarea deciziei instanței de apel, i-a devenit cunoscut faptul emiterii la 23 aprilie 2021 a ordonanței Procurorului raionului Cahul, Denis Cobzari, prin care a fost clasat procesul penal, pornit la sesizarea Olgăi Cebanu pe acțiunile ilegale pretinse comise de Galina Popa, din motivul că fapta nu întrunește

elementele infracțiunii prevăzute de art. 197 alin. (1) din Codul penal. Ordonanța respectivă a fost contestată de către Olga Cebanu, însă plângerea acesteia a fost respinsă, instanțele de judecată reținând că ambele jumătăți ale casei de locuit, anterior începerii lucrărilor de demolare și reconstrucție efectuate de Galina Popa, se aflau într-o stare deplorabilă, fapt confirmat prin declarațiile martorilor și a imaginilor foto anexate la cauza penală, care au fost făcute anterior demarării lucrărilor de construcție.

A menționat că în cadrul procesului penal a fost efectuat raportul de expertiză nr. 23/12/1-r-2693 din 22 februarie 2021, prin care s-a constatat că deformarea construcțiilor ar fi putut avea loc atât sub influența unor factori interni, cât și externi, cum ar fi lipsa de rezistență a fundației, cutremure frecvente, tehnologia de construcție, durata lungă de viață. Prin urmare, la momentul actual, cauza concretă a deteriorării verandei lit. a și a terasei lit. a³, nu este posibil de stabilit, fiind necesară efectuarea unui complex de lucrări (măsurări), inclusiv examinări detaliate privind determinarea cauzei tasării solului, care nu se efectuează în cadrul CTCEJ.

Reprezentantului recurenteii a invocat că, întrucât instanța de recurs nu este în drept să administreze noi dovezi, iar actele la care s-a făcut referire sunt probe importante pentru examinarea obiectivă a cauzei, este necesară rejudecarea cauzei în instanța de apel.

A mai indicat că instanțele ierarhic inferioare neîntemeiat ar încasat suma de 1000 de lei cu titlu de prejudiciu moral, deoarece în cazul prezentei spețe legea nu prevede posibilitatea compensării prejudiciului moral.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Curtea de Apel Comrat a pronunțat decizia contestată la data de 18 aprilie 2022.

Materialele cauzei atestă că decizia motivată a instanței de apel a fost expediată în adresa recurenteii Galina Popa la data de 08 iunie 2022 și a fost recepționată la 13 iunie 2022 (f.d. 235, 245 volumul II).

Astfel, recursul, declarat la 01 august 2022, este în termen.

La 24 august 2022, copia recursului a fost expediată în adresa participanților la proces, cu înștiințarea despre depunerea referinței (f.d. 41, volumul III).

Referințe nu au fost depuse.

În conformitate cu art. 440 alin. (2) din Codul de procedură civilă, completul din 3 judecători prin încheierea din 14 decembrie 2022 a considerat recursul admisibil și a dispus examinarea fondului de un complet din 5 judecători.

În conformitate cu art. 444 din Codul de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele cauzei în raport cu recursul declarat, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul urmează a fi admis, cu casarea deciziei instanței de apel și trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, din următoarele motive.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia

instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Potrivit art. 432 alin. (4) din Codul de procedură civilă, săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Din suportul probator prezent la actele cauzei rezultă că potrivit extrasului din Registrul bunurilor imobile, Olga Cebanu și Galina Popa dețin în proprietate câte 1/2 cotă parte din casa de locuit și terenul aferent casei, amplasate în mun. XXXXX, înregistrate cu numerele cadastrale XXXXX (f.d. 104-106, volumul I).

Potrivit cererii de chemare în judecată, în primăvara anului 2018 Galina Popa a demolat cota-parte din construcție ce-i aparține, afectând cota-parte din casa de locuit a Olgăi Cebanu, prin ce i-ar fi cauzat ultimei prejudiciu material și moral.

Înaintând prezenta cerere de chemare în judecată, Olga Cebanu a solicitat încasarea din contul Galinei Popa în beneficiul său a sumei de 301 455,52 de lei cu titlu de prejudiciu material, a sumei de 100 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral, 5000 de lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică, 6300 de lei cheltuieli pentru efectuarea expertizei judiciare în construcții și 600 de lei pentru transport.

Prima instanță, fiind investită cu judecarea prezentei cauze, a ajuns la concluzia temeiniciei parțiale a acțiunii și a încasat de la Galina Popa în beneficiul Olgăi Cebanu suma de 301 455, 52 de lei cu titlu de prejudiciu material, suma de 1000 de lei cu titlu de prejudiciu moral, 5000 de lei cheltuieli de asistență juridică, 6300 de lei pentru efectuarea raportului de expertiză, 600 de lei pentru deplasări și 1000 de lei pentru taxa de stat achitată. Totodată, s-a încasat de la Galina Popa în beneficiul statului suma taxei de stat de la care a fost scutită reclamanta, în mărime de 8143, 65 de lei.

Ulterior, instanța de apel a admis apelul declarat de Galina Popa, reprezentată de avocatul Elena Stănilă și a casat hotărârea primei instanțe, pronunțând o nouă hotărâre, prin care acțiunea a fost admisă parțial și s-a încasat de la Galina Popa în beneficiul Olgăi Cebanu suma de 301 455, 52 de lei cu titlu de prejudiciu material, suma de 1000 de lei cu titlu de prejudiciu moral, 5000 de lei cheltuieli de asistență juridică, 6300 de lei pentru efectuarea raportului de expertiză, 600 de lei pentru deplasări și 1000 de lei pentru taxa de stat achitată. Totodată, s-a încasat de la Galina Popa în beneficiul statului suma taxei de stat de la care a fost scutit reclamanta, în mărime de 8143, 65 de lei. În rest, acțiunea a fost respinsă.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a concluzionat că hotărârea primei instanțe urmează a fi casată, independent de argumentele cererii de apel, deoarece cauza a fost judecată de un complet de judecată compus ilegal și anume, conform fișei de repartizare a cererii, cauza civilă a fost repartizată în mod automat-aleatoriu judecătorului Inga Gorlenco, pe când, însă, cauza civilă a fost examinată de către judecătorul Dumitru Bosîi, care a pronunțat hotărârea din 17 decembrie 2019. Deși potrivit răspunsului Judecătoriei Cahul, sediul Central, judecătorul Inga Gorlenco a declarat abținere de la

judicarea cauzei și aceasta a fost admisă, totuși, la materialele cauzei nu se regăsește declarația de abținere.

Cu referire la fondul cauzei, instanța de apel a reținut că, cota parte de 1/2 din casa de locuit, situată în mun. XXXXX, ce aparține Galinei Popa, a fost demolată de către ultima, iar în locul construcției demolate a fost ridicată o altă construcție, fapt confirmat prin extrasele din dosarul contravențional anexat la materialele cauzei. Astfel, circumstanțele în care a fost demolată construcția ce aparține Galinei Popa sunt confirmate prin materialele cauzei, care atestă că pârâta a efectuat lucrările de demolare și reconstrucție, fără a dispune de actele permise, inclusiv de certificatul de urbanism și autorizația de construcție, eliberate de autoritățile competente.

Curtea de Apel Comrat a menționat că din înscrisurile anexate la dosar, rezultă că pârâta, fără a obține recomandările experților în domeniu, a efectuat pe propria răspundere lucrările care au prejudiciat integritatea bunului imobil aflat în nemijlocita apropiere, ce aparține Olgăi Cebanu, fapt confirmat prin constatările expertului expuse în Raportul de expertiză extrajudiciară nr. 041 din 27 noiembrie 2018.

Instanța de apel a indicat că potrivit concluziilor expertului judiciar, defectele depistate la bunul imobil cu numărul cadastral XXXXX, ce aparține cu drept de proprietate Olgăi Cebanu cu cota de 1/2, au legătură cauzală cu lucrările de construcție/reconstrucție, mansardare a 1/2 cotă parte proprietate privată a Galinei Popa, respectiv, reclamanta este îndreptățită să solicite repararea prejudiciului, iar pârâta este obligată să repare prejudiciul patrimonial, iar în cazurile prevăzute de lege și prejudiciul moral cauzat prin acțiune sau omisiune.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție, analizând materialele anexate la dosar, în coraport cu legislația în vigoare ce guvernează raportul litigios, consideră că instanța de apel nu a elucidat pe deplin circumstanțele importante pentru justa soluționare a cauzei și a pronunțat o decizie pripită, din următoarele raționamente.

În conformitate cu art. 238 alin. (2) din Codul de procedură civilă, completul de judecată deliberează, sub conducerea președintelui ședinței, toate problemele prevăzute de lege care urmează să fie soluționate, apreciază probele, determină circumstanțele și caracterul raportului juridic dintre părți, legea aplicabilă soluționării cauzei și admiterea acțiunii. Fiecare problemă urmează să fie pusă astfel încât să se poată da un răspuns afirmativ sau negativ.

Conform art. 239 din Codul de procedură civilă, hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărârea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședință de judecată.

Potrivit art. 240 alin. (1) din Codul de procedură civilă, la deliberarea hotărârii, instanța judecătorească apreciază probele, determină circumstanțele care au importanță pentru soluționarea cauzelor, care au fost sau nu stabilite, caracterul raportului juridic dintre părți, legea aplicabilă soluționării cauzei și admisibilitatea acțiunii.

Conform art. 373 alin. (1), (2) și (5) din Codul de procedură civilă, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și

aplicarea legii în primă instanță. În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea cauzei, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces. Instanța de apel este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Prevederile legale enunțate în mod expres obligă instanța de apel să verifice circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, limitele apelului și să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Hotărârea este întemeiată, dacă în ea sunt expuse toate circumstanțele care au importanță la soluționarea cauzei și care au fost verificate în ședința de judecată multilateral, complet și au fost elucidate probele privind circumstanțele constatate ale cauzei.

Respectiv, conform jurisprudenței CtEDO instanța de apel, potrivit regulilor unui proces echitabil, pornind de la aprecierea rolului determinant al concluziilor sale, are obligația să examineze efectiv problemele esențiale care îi sunt supuse aprecierii și să nu se limiteze doar la însușirea motivelor și concluziilor date de instanța inferioară (Hirro Balani c. Spaniei, nr.18064/91 din 19 decembrie 1994 §27; Georgiadis c. Greciei nr.21522/93 din 29 mai 1997 §43).

Din materialele cauzei rezultă că pe parcursul examinării cauzei în instanța de apel, Galina Popa a solicitat dispunerea efectuării unei expertize judiciare în construcții de către Biroul Asociat de Expertize Judiciare „Cexin” (f.d. 120-122, volumul II), cu următoarele întrebări:

- Sunt prezente careva defecte la bunul imobil cu nr. cadastral XXXXX, amplasat în mun. XXXXX, 1/2 cota-parte proprietate privată a Olgăi Cebanu?

- Defectele depistate la bunul imobil cu nr. cadastral XXXXX, amplasat în mun. XXXXX, 1/2 cota-parte proprietate privată a Olgăi Cebanu, au legătură cauzală cu lucrările de construcție/reconstrucție, mansardare a 1/2 cotă-parte proprietate privată a Galinei Popa din bunul imobil cu nr. cadastral XXXXX, amplasat în mun. XXXXX?

- Care este valoarea prejudiciului cauzat bunului imobil cu nr. cadastral XXXXX, amplasat în mun. XXXXX, 1/2 cota-parte proprietate privată a Olgăi Cebanu, ca urmare a executării lucrărilor de construcție/reconstrucție, mansardare a 1/2 cotă-parte proprietate privată a Galinei Popa din bunul imobil cu nr. cadastral XXXXX, amplasat în mun. XXXXX?

Prin încheierea din 03 februarie 2021, Curtea de Apel Comrat a respins cererea depusă de Galina Popa privind dispunerea efectuării expertizei judiciare construcții, ca nefondată.

În conformitate cu art. 9 alin. (2) din Codul de procedură civilă, instanța judecătorească explică participanților la proces drepturile și obligațiile lor procesuale, preîntâmpină asupra urmărilor pe care le poate implica exercitarea sau neexercitarea actului procesual, le acordă sprijin în exercitarea drepturilor, ordonă, la solicitarea părților și altor participanți la proces, prezentarea de probe care să contribuie la adoptarea unei hotărâri legale și întemeiate, conduce dezbaterile judiciare, informează

părțile despre posibilitatea inițierii procesului de mediere și ia orice alte măsuri necesare bunei desfășurări a procesului, pune în discuția părților și altor participanți la proces orice împrejurare de fapt sau de drept, efectuează alte acțiuni prevăzute de lege.

Conform art. 26 din Codul de procedură civilă, procesele civile se desfășoară pe principiul contradictorialității și egalității părților în drepturile procedurale. Contradictorialitatea presupune organizarea procesului astfel încât părțile și ceilalți participanți la proces să aibă posibilitatea de a-și formula, argumenta și dovedi poziția în proces, de a alege modalitățile și mijloacele susținerii ei de sine stătător și independent de instanță, de alte organe și persoane, de a-și expune opinia asupra oricărei probleme de fapt și de drept care are legătură cu cauza dată judecății și de a-și expune punctul de vedere asupra inițiativelor instanței. Instanța care judecă cauza își păstrează imparțialitatea și obiectivitatea, creează condiții pentru exercitarea drepturilor participanților la proces, pentru cercetarea obiectivă a circumstanțelor reale ale cauzei. Egalitatea părților în drepturile procedurale este garantată prin lege și se asigură de către instanță prin crearea posibilităților egale, suficiente și adecvate de folosire a tuturor mijloacelor procedurale pentru susținerea poziției asupra circumstanțelor de fapt și de drept, astfel încât nici una dintre părți să nu fie defavorizată în raport cu cealaltă.

Potrivit art. 27 alin. (1) din Codul de procedură civilă, disponibilitatea în drepturi se afirmă în posibilitatea participanților la proces, în primul rând a părților, de a dispune liber de dreptul subiectiv material sau de interesul legitim supus judecății, precum și de a dispune de drepturile procedurale, de a alege modalitatea și mijloacele procedurale de apărare.

Prevederile art. 117 din Codul de procedură civilă stipulează că probe în cauze civile sunt elementele de fapt, dobândite în modul prevăzut de lege, care servesc la constatarea circumstanțelor ce justifică pretențiile și obiecțiile părților, precum și altor circumstanțe importante pentru justa soluționare a cauzei. În calitate de probe în cauze civile se admit elementele de fapt constatate din explicațiile părților și ale altor persoane interesate în soluționarea cauzei, din depozițiile martorilor, din înscrisuri, probe materiale, înregistrări audio-video, din concluziile experților.

În conformitate cu art. 119 alin. (1) din Codul de procedură civilă, probele se adună și se prezintă de către părți și de alți participanți la proces. Dacă în procesul de adunare a probelor apar dificultăți, instanța este obligată să contribuie, la solicitarea părților și altor participanți la proces, la adunarea și prezentarea probelor necesare, cu excepția cazurilor în care instanța constată că cererea de reclamare a probelor este înaintată în mod neîntemeiat și cu scopul vădit de a tergiversa examinarea cauzei sau proba reclamată este în mod vădit lipsită de relevanță. Probele se prezintă în faza de pregătire a cauzei pentru dezbateri judiciare în termenul stabilit de instanță, dacă legea nu prevede altfel.

Conform art. 148 alin. (1) din Codul de procedură civilă, pentru elucidarea unor aspecte din domeniul științei, artei, tehnicii, meșteșugurilor artisanale și din alte domenii, apărute în proces, care cer cunoștințe speciale, instanța dispune efectuarea unei expertize, la cererea părții sau a unui alt participant la proces, iar în cazurile prevăzute de lege, din oficiu. Actele reviziei ori ale inspecțiilor departamentale, precum și raportul

scris al specialistului, nu pot înlocui raportul de expertiză și nici exclude necesitatea efectuării expertizei în aceeași problemă.

Reieșind din normele legale citate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție constată că, pentru asigurarea respectării dreptului garantat al părților la un proces echitabil, instanța de apel urma să admită cererea recurentei cu privire la dispunerea efectuării expertizei și să-i acorde astfel posibilitatea de a-și apăra și dovedi poziția în proces.

Atât instanța de fond, cât și instanța de apel, la pronunțarea soluției de admitere parțială a acțiunii depuse de Olga Cebanu, s-au bazat pe constatările expertului Anatolie Achimov expuse în Raportul de expertiză extrajudiciară nr. 041 din 27 noiembrie 2018, potrivit cărora defectele depistate la bunul imobil cu numărul cadastral XXXXX, ce aparține cu drept de proprietate Olgăi Cebanu cu cota de 1/2, au legătură cauzală cu lucrările de construcție/reconstrucție, mansardare a 1/2 cotă parte proprietate privată a Galinei Popa. Potrivit expertului, costul lucrărilor de remediere (reparație, consolidare) a bunului imobil, în vederea exploatării în siguranță conform destinației, constituie suma de 301 455,52 de lei, dintre care suma de 267 444,94 - lucrări de consolidare și suma de 34 010,58 - lucrări de reparație.

Pe parcursul examinării cauzei Galina Popa a susținut că nu a fost informată despre efectuarea raportului de expertiză extrajudiciară, nu a fost prezentă la examinarea locuinței intimatei, nu a avut posibilitatea de a înainta obiecții și a formula propriile întrebări, motiv din care a solicitat dispunerea efectuării unei expertize judiciare în construcții.

Instanța de recurs reține că unul din principiile procesului echitabil, rezultând din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, este contradictorialitatea între părțile care sunt parte a procesului.

Pentru a răspunde exigențelor articolului 26 din Codul de procedură civilă, procedura în fața instanțelor judiciare trebuie să aibă un caracter contradictoriu, un concept similar celui al egalității armelor. Principiul contradictorialității presupune, în fond, posibilitatea pentru părțile în proces de a li se aduce la cunoștință toate dovezile invocate și observațiile formulate și de a face comentarii în legătură cu ele.

Respectarea principiului egalității armelor presupune că, fiecare parte trebuie să obțină o posibilitate rezonabilă de a-și prezenta cauza în condiții care să nu o plaseze într-o situație dezavantajată în raport cu adversarul său, astfel încât să se mențină un echilibru corect.

Prin urmare, în condițiile în care participantul la proces a fost privat de dreptul de a-și dovedi poziția prin dispunerea efectuării expertizei judiciare, instanța de recurs conchide că nu constituie decât o îngrădire a dreptului acestuia de a beneficia de un proces echitabil, cu respectarea principiilor procesului civil reglementate atât de legislația națională, cât și cea internațională.

Această circumstanță este apreciată drept o eroare judiciară, care nu poate fi corectată de către instanța de recurs, care prin prisma art. 442 alin. (1) din Codul de procedură civilă este în imposibilitate de a administra noi dovezi la examinarea cauzei în ordine de recurs.

Din considerentele menționate și deoarece eroarea judiciară în cauză nu poate fi corectată de către instanța de recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul și de a casa integral deciziei instanței de apel cu trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel.

La rejudecare, instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate și reexaminând cauza, să emită o decizie legală și întemeiată, respectând dreptul garantat al părților la un proces echitabil.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

decide:

Se admite recursul declarat de Galina Popa, reprezentată de avocatul Ion Modval.

Se casează integral decizia din 18 aprilie 2022 a Curții de Apel Comrat, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Olga Cebanu împotriva Galinei Popa, intervenienți accesorii Anton Cravenco, Maria Cravenco, Primăria municipiului Cahul, Consiliul municipal Cahul, Agenția pentru supraveghere tehnică SUD, Direcția situații excepționale Cahul cu privire la repararea prejudiciului material și moral, compensarea cheltuielilor de judecată, cu trimiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Comrat, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Svetlana Filincova

judecătorii

Maria Ghervas

Dumitru Mardari

Victor Burduh

Mariana Pitic